

מהא דתנן: לחם הפנים נאכל ליום תשעה מאפייתו, או לעשרה ימים, או לאחד עשר יום מאפייתו. לא פחות ולא יותר.

כיצד? — כדרכו, בכל ימות השנה, הרי הוא נאכל לתשעה ימים מאפייתו. והרי הוא נאפה בערב שבת לפי שאין אפייתו דוחה את השבת. ובשבת מסדרים אותו על שלחן הזהב. ונאכל בשבת שאחריה לתשעה ימים מאפייתו.

ואם חל יום טוב להיות בערב שבת, הרי הוא נאפה בערב יום טוב, ביום חמישי. לפי שאין אפייתו דוחה יום טוב. ומסדרין אותו בשבת, ונאכל לשבת שאחריה, שהיא לעשרה ימים מאפייתו.

ואם שני ימים טובים של ראש השנה חלו קודם השבת, בימי חמישי ושישי, הרי הוא נאפה מערב ראש השנה, שהוא ביום רביעי. ונסדר בשבת. ונאכל לשבת שאחריה, שהיא לאחד עשר יום מאפייתו!

לפי שאינו דוחה לחם הפנים באפייתו — לא את השבת, ולא את היום טוב. ולעולם הוא נאפה מערב שבת או מערב יום טוב.

ואסיק רבה לקושייתו: ואי אמרת "צורכי שבת נעשים ביום טוב" מן התורה, אמאי לא דחי לחם הפנים באפייתו יום טוב? והלא צורך השבת היא! שהרי לחם הפנים נאכל על ידי הכהנים בשבת הבאה.

ואף שבגבולין אסרו חכמים לאפות מיום טוב לשבת, אין זה אלא שבות. ובמקדש לא גזרו משום שבות.

ואסיק רבה לקושייתו: בשלמא לדידי, דאמרי "הואיל", אף הכא אמרינן הואיל ואי בעי למיכל בו ביום מצוי אכיל. ומשום הכי ישחוט, כי לא צריך שיהיה צורך היום בפועל, אלא די בכך שיש אפשרות לאוכלו בו ביום.

אלא לדידך, דאמרת "לא אמרינן הואיל", אלא בעינן צורך היום בפועל — אמאי ישחוט? והרי כבר אכל את סעודתו, ואינו צריך לאכול עוד.

אמר ליה רב חסדא: משום הפסד ממונו מותר לו לשחוט, שאם לא ישחטנה, תמות ותיאסר.

אמר ליה רבה: וכי משום הפסד ממונו — שרינן ליה לעבור על איסורא דאורייתא של "לא תעשו כל מלאכה"?

אמר ליה: הכי קאמינא: משום הפסד ממונו — גמר בלבו לאנוס את עצמו ולאכול כזית ממנה מבעוד יום, אף שכבר שבע מאכילה קודמת. שהרי יודע הוא שאם לא יאכל ממנה, תיאסר עליו השחיטה, ויפסיד את הבהמה.

זכיון שגמר בלבו לאכול כזית מבעוד יום, נחשבת השחיטה כשחיטה לצורך יום טוב. שהרי אי אפשר לאכול מהבהמה כזית בשר בלא שחיטה.

איתביה רבה לרב חסדא, על מה שאמר ש"מדאורייתא צורכי שבת נעשים ביום טוב":

חצירות. ששניהם עשויים להיכר. והשיגו הראב"ד: הטעם הזה לנערים. ואינו כן. אלא קרוי כן משום שמערב צרכי שבת וצרכי יום טוב לעשותם יחד!

אפו אפו, ואת אשר בשלו בשלו". אין אופין אלא על האפוי, ואין מבשלין אלא על המבושל! וכתב הרמב"ם בפרק ו מהלכות יום טוב הלכה א, דנקרא "עירוב" משום דדמי לעירובי

ומר [רבי שמעון בן גמליאל] סבר, שבות רחוקה נמי התירו במקדש, ולא גזרו בו שלא לאפות מיום טוב לשבת.

מתניב רב מרי לרב חסדא: שתי הלחם הבאות בעצרת, אינן נאכלות לא פחות משנים ימים מיום אפייתן, ולא יותר על שלשה ימים מאפייתן.

כיצד? — בדרך כלל, כאשר הן נאפות בערב יום טוב של עצרת, הן נאכלות ליום טוב! דהיינו לשנים [ליום השני] מאפייתן.

ואם חל יום טוב של עצרת להיות ביום הראשון אחר השבת, שהן נאפות מערב שבת, הן נאכלות ביום טוב, ליום השלשה מאפייתן.

לפי שאפיית שתי הלחם אינה דוחה לא את השבת ולא את היום טוב.

ואסיק רב מרי לקושייתו:

ואי אמרת כדרב חסדא, דצורכי שבת נעשין ביום טוב, אמאי אין אפייתן דוחה את היום טוב?

השתא, צרכים דשבת, לעשותן ביום טוב שרי.

צרכים דיום טוב גופו, לעשותן ביום טוב — מיבעיא למימר דשרי?! והרי אף אם אינם ראויים לאכילה באותה שעה שבה הן נאפות [לפי שאינם נאכלות, עד שישחטו עליהם את שני כבשי העצרת ויזרק דמם], מכל מקום ראויות הן לאותו היום. וודאי לא גריעי מצרכי שבת שלמחרת היום טוב, שמותר לרב חסדא לעשותן מן התורה ביום טוב אפילו סעד לבו ואין עושה אותן כלל לצורך יום טוב.

אמר ליה רב חסדא: לעולם, אין איסור אפיה מיום טוב לשבת, אלא משום שבות. ואפילו הכי גזרו בה אף במקדש.

כי דוקא שבות קרובה הנוגעת ליום הזה עצמו התירו במקדש, שלא גזרו משום שבות.

אבל שבות רחוקה, שאין בה צורך לבו ביום, אלא לשבת אחרת — אף במקדש לא התירו לדחות מחמתו איסור שבות דיום טוב.

ושוב שאלו: ולרבי שמעון בן גמליאל, דאמר משום רבי שמעון בן הסגן" לחם הפנים דוחה באפייתו את יום טוב, משום שהותר בו צורך אוכל נפש. ואינו דוחה את יום צום הכפורים" [שלא הותרה בו מלאכה לצורך אוכל נפש] — מאי איכא למימר? והרי מוכח ממנן, דאין לחלק בין שבות קרובה לשבות רחוקה.

בשלמא לדידי, בדאורייתא קמיפלגי, שלחכמים אין צורכי שבת נעשים ביום טוב. ולרבי שמעון בן גמליאל צורכי שבת נעשים ביום טוב.

ואני סובר כחכמים.

אלא לדידך, במאי קמיפלגי? כי אם תאמר כמוני שבכך נחלקו — מדוע הכרעת שלא כחכמים? [תוספות].

אמר ליה רב חסדא: בהא פליגי:

מר [תנא קמא] סבר, שבות רק קרובה התירו במקדש. אבל שבות רחוקה לא התירו! ולעולם מדרבנן אין אפייתו דוחה יום טוב.

ומשנינן: הוא סבר לה כאבא שאול, דאמר: הא דכתיב "הוא לבדו יעשה לכם", ממעטינן מיניה, "לכם" — ולא לנכרים! שמותר לבשל ביום טוב רק לצורך ישראל, ולא לצורך נכרים. ולא ממעטינן מיניה אכילה שהיא צורך גבוה.

שלח ליה רב חסדא לרבה, ביד רב אחא בר רב הונא:

וכי מי אמרינן דבישול ביום טוב מותר אף כשאין לו בו צורך, מטעם "הואיל ואי מיקלעי ליה אורחים חזי ליה"?!

והא תנן: יש חורש תלב אחא, והייבין עליה על חרישה זו משום שמונה לאוין שונים.

א. החורש בשור וחמור, שעובר עליו משום "לא תחרוש בשור וחמור יחדיו".

ב. ושור וחמור אלו הן מוקדשים. על החמור שהוא קדוש לבדק הבית, הוא עובר משום לאו דמעילה [שכל המזיד במעילה, הרי הוא באזהרת לאו. כדגמרינן בגזירה שוה "חטא" "חטא" מתרומה, דכתיב בה "וכל זר לא יאכל קדש"]. הרי כאן שני לאוין.

ג. ועל השור שהוא קדוש למזבח, הוא עובר גם משום "לא תעבוד בכבוד שורך". והיא אזהרה לכל קדשי מזבח, שאסורים בעבודה. הרי כאן שלשה לאוין.

ד. וחרש בשור וחמור אלו חרישה המהפכת את הזרעונים, ובכך עבר על איסור זריעת כלאים בכרם.

אלא, שמע מינה, שלא התירה תורה מלאכה ביום טוב אלא לצורך דבר שכבר ראוי באותה שעה, ולא לצורך שלאחר זמן, ואף אם הוא צורך אותו היום.

וכל שכן שאסור לעשות בו מלאכה לצורך השבת שלמחרת היום טוב.

ומוכח שאין צרכי שבת נעשים ביום טוב, וכל ההיתר לאפות מיום טוב לשבת הוא כרבה, מחמת הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה ליום טוב עצמו.

ולפיכך, אין אפיית שתי הלחם דוחה את היום טוב, שאין לומר בהן "הואיל" כיון שכל זמן שלא נשחטו עליהם הכבשים ולא נזרק דמם אין הם ראויים לאכילה.

וכל צורך קרבנות שאינו צורך אוכל נפש שאפשר לעשותו מערב יום טוב — אינו דוחה יום טוב.

ומשנינן: לעולם, אף צורך שלאחר זמן מותר, אם הוא לצורך אותו היום, או לצורך השבת שלאחר היום טוב.

אלא, שאני התם, בשתי הלחם, דאמר קרא בדין אוכל נפש לצורך גבוה "הוא לבדו יעשה לכם".

ודרשינן: "לכם" — ולא לגבוה!

ואף שהן נאכלות לכהנים, מכל מקום עיקרן הוא משום הקרבה לגבוה.

והוינן בה: ולרבי שמעון בן גמליאל, דאמר משום רבי שמעון בן הסגן "אפיית שתי הלחם דוחה את היום טוב, והן נאפות בעצרת" — מאי איכא למימר?

ואסיק רב חסדא לקושייתו: **ואי אמרינן** כרבה שאפילו אם אין לו צורך עתה במלאכה, נמי חשיב צורך, **הואיל** ועלול להתעורר לו בה צורך לאחר זמן — **אחרישה** ביום טוב **לא ליחייב!**

שהרי אם יזדמנו לו הרבה צפורים, וירצה לשוחטן ביום טוב כדי לאוכלן, יצטרך לעפר הזה שנעקר על ידי החרישה, כדי לקיים בו מצות כיסוי הדם. ואם כן, לא יתחייב על החרישה **הואיל וחזיא** חרישה זו לכיסוי דם **ציפור!** (1)

אמר רב פפא בר שמואל: הכא במאי עסקינן, בחורש בקרקע שעשויה **אבנים מקורזלות**, שאינן מתפוררות לעפר על ידי החרישה. ואינן ראויות לכיסוי הדם.

ומקשינן: והלא **ראויות** הן אבנים אלו לכיסוי. שהרי יכול לכותשן ולעשותן עפר.

ומשנינן: וכי **כתישה ביום טוב מי שרי?** והלא תולדת טוחן היא. (2)

ומקשינן: והרי **ראויות** הן לכותשן בלאחר יד, על ידי שינוי. שבאופן זה אין המלאכה אסורה מן התורה אלא משום שכות. ונמצא,

שפיזור על הקרקע חרצנים של גפן וזרעים של תבואה, וחרש את הקרקע, ובחרישה הוא חיפה אותם בעפר. והחיפוי בכלאים חשיב זריעה. ולוקה אף משום "וכרמך לא תזרע כלאים". הרי כאן ארבעה לאוין.

ב-ה. והיתה החרישה הזו בשנת **השביעית**. ובחרישתו לכסות את הזריעה, הוא עובר על איסור שהוא תולדה דזורע. ולוקה אף משום "שדך לא תזרע". הרי כאן חמשה לאוין.

ו. וחרש חרישה זו **ביום טוב**, והרי הוא לוקה אף משום "לא תעשה כל מלאכה". הרי כאן ששה לאוין.

ז. והאדם החורש הוא **כהן**. והוא גם **נזיר**. וחרש חרישה זו **אבית אטומאה** [בבית הקברות], והרי הוא לוקה משום לאו ד"לנפש לא יטמא", דכתיב בכהנים הרי כאן שבעה לאוין.

ח. וכן לוקה משום לאו ד"על נפש מת לא יבוא", דכתיב בנזיר. הרי כאן שמונה לאוין. נמצא דבחרישה אחת הוא מתחייב שמונה מלקיות.

חרישה לצורך כיסוי הדם? ותירץ רשב"ם שהפטור של מלאכה שאינה צריכה לגופה, שמכוחה התירו את החרישה [עיין בהערה הקודמת] הוא רק במלאכת חרישה הנעשית בקרקע, שלגבי תיקון הקרקע נחשבת החרישה כמלאכה שאינה צריכה לגופה. אבל כשכותש את האבן, הרי זהו תכלית המלאכה, לעשות את האבן לעפר כתוש.

1. ונמצא שלא נעשתה החרישה לתכלית תיקון הקרקע, אלא לתכלית השימוש בעפר. והרי היא "מלאכה שאין צריכה לגופה", שפטורים עליה. שלא חייבה התורה בשבת, אלא כשנעשית המלאכה לאותה תכלית שלשמה היא נעשתה במשכן. רשב"ם בתוס', ורבינו דוד בדעת רש"י. והקשה הריב"א מדוע לא התירו כתישה כמו